

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, s jutranje izdaje opoldne, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilogi ter s „Kafipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h. ali gl. 1.60
pol leta 6 . 60 . . . 3.30
četrť leta 3 . 40 . . . 1.70
Posamične številke stanejo 10 vin.
Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11. uri dopoludne.

Naročnino sprejema upravnistvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabrčček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

Oglasni in poslanice so računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

•Vse za omiko, svobodo in napredek!• Dr. K. Lavrič.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnistvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne padajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.

„PRIMOREC“

Izhaja neodvisno od „Soča“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1.60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solaki ulici in Jellereitza v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pípan v ulici Ponte della Fabbra

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

•Gor. Tiskarna• A. Gabrčček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Ricmanje v državnem zboru.

(Konec.)

To je bil povod, da se je začelo v Ricmanjih premišljevali in pretresovati vprašanje o veroizpovedanju, in da so prisli po mirnem prevdanku vseh razmer do prepričanja, da se v rimsko-katoliški cerkvi absolutno nikakor ne more več najti dušnega miru. Trmoglavost in gospodstvaželjnost dolinskih župnikov je privedla tako daleč, da potrpežljivemu kmečkemu prebivalstvu v Ricmanjih ni preostalo drugega, kakor da se odloči za spremembo veroizpovedanja, oziroma obreda, in tako se je zgodilo, da so Ricmanjci dne 4. avgusta 1900. pisмено naznanili škofjskemu ordinarijatu v Trstu in tudi c. kr. namestništvu v Trstu, da izstopijo iz rimsko-katoliške cerkve ter vstopijo v grško-katoliško cerkev.

Od tega trenutka pa se je začela zopet nova trnjeva zgodovina za Ricmanjce.

C. kr. ministerstvo za bogocastje je sicer z naredbó z dne 3. septembra 1900. št. 24606. v principu odobrilo ustanovitev samostojnih dušobrižniških postaj v Ricmanjih, Klanec, Podgorju, vendar si pridržalo nadaljne odloke glede sestavljanja ustanovnega pisma župnije in glede odredb z ozirom na dohodke dolinskega župnika in aktiviranja novih dušobrižniških postaj. Ta ministerska naredba pa je ostala do danes neizvršena. Od tedaj so se začeli tudi jurisdiktorni prepiri v Ricmanjih. Dasi je bil novi župnik v Dolini vsled škofovega dekreta z dne 2. maja 1900., št. 56/pr., umeščen le pogojno za celi nekdanji župni okoliš v Dolini, ker se je za tačas pričakovale formalna izločitev kaplanije v Ricmanjih, ni hotel tega škof pozneje več priznati ter je izjavil, da je bil dolinski župnik absolutno instaliran, kar pa je v očitnem protivju s konkurznim razpisom in pismom o umeščenju.

Tržaski škof je skušal dne 30. septembra in 4. novembra 1900. Ricmanjce pregovoriti, da se vrnejo v katoliško cerkev ter jim celo obljubil povrniti vse stroške, ako dovolijo, da se zopet napravi status quo. Ta škofov predlog pa se je odločno zavrnil, ker je sklep Ricmanjcev bil trden in mirno pre-

vdarjen. Ricmanjce je vsled tega z dekretom z dne 16. novembra 1900., št. 1215. obvestil škof Julij Drohobecy v Križevcu, da se je občina Ricmanje definitivno sprejela v grško-katoliško cerkev, o čemer je bil obveščen tudi tržaski škof in ondoto c. kr. namestništvo. Da, tudi c. kr. ministerstvo za bogocastje se je o tem uradno obvestilo.

Dne 7. decembra 1900. je prišel c. kr. okrajni glavar Schaffenhauer iz Kopra v Ricmanje ter podal pred zbranimi prebivalci ustno izjavo glede izstopa iz rimsko-katoliške cerkve. Ker se je zahtevala od njega pismena informacija, je rekel, da mu je to c. kr. namestništvo strogo prepovedalo. Med drugim je takrat izjavil okrajni glavar:

a) C. kr. vlada ne more vsled državnega osnovnega zakona iz leta 1867. prebivalcem v Ricmanjih in Logu zabraniti prestop v grško-katoliško cerkev, smatra pa Ricmanjce dolgej za brezverce (!), dokler se niso na podlagi državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867. osebno predstavili svojemu novemu duhovniku grško-katoliškega veroizpovedanja;

b) prebivalci Ricmanjev in Loga izgube vse pravice do cerkve sv. Jožefa v Ricmanjih in do one sv. Ursule v Logu, kakor tudi do cerkvenega in nadarbinskega premoženja, posebno do župnišča;

c) vsled tega si bodo morali Ricmanjci in Ložani zidati drugo cerkev, novo župnišče in tudi grško-katoliškega župnika si bodo morali popolnoma sami plačevati, ker je verski zaklad pasiven ter ne more ničesar prispevati.

Vse to se je naznanilo škofjskemu ordinarijatu v Trstu in isti je z noto z dne 8. oktobra 1900. št. 2638 naznanil, da je že 3. oktobra 1900. zahteval pri c. kr. vladi, naj hitro izvrši izločitev in ustanovitev nove župnije v Ricmanjih in naj ugodi upravičenim prošnjam prebivalstva ter mu olajša nezno bremena, ki jih je moralo dosedaj nositi. Pa tudi sedaj se se c. kr. namestništvu ni zdelo vredno, ugoditi prošnji škofjskega ordinarijata, nasprotno, vse se je poskušilo, da bi se zavlekla principijelna razsodba ministerstva za bogocastje in cerkveno dovoljena izločitev občine Ricmanje iz župnije

Dolina. Dne 12. januarja 1901. je bila občinska seja v Dolini, pri kateri je omenjeni okrajni glavar posredoval ter hotel na vsak način kraj Boršt dodeliti novi župniji Ricmanje, dasi sta Boršt in Ricmanje proti temu protestirala. To je bilo že novo sredstvo, za devó se bolj zapretili in zavleči. Vlada ni nikoli resno mislila na ustanovitev nove župnije v Ricmanjih, sicer bi ne bila uradno ustavila kaplana in župnika v Dolini tudi bire in denarnih plač, ki sta jih poprej tudi od Ricmanjcev dobivala. Grško-katoliški škof Drohobecy je nastavljal v Ricmanjih duhovnika v osebi dr. Lovra Požarja in je ta fungiral do novejšega časa. Sedaj pa se je zdelo potrebno skofu tržaskemu in tudi omenjenemu okrajnemu glavarju, ki hoče biti bolj papeški, kakor papež sam, streljati na Ricmanjce in Ložane z najnevarnejšimi strelivi brez ozira na pravico in zakon, ne premislivši, da bi končno tudi temu nenavadno potrpežljivemu ljudstvu moglo potrpljenje miniti in da bi moglo poseči k pravični samoobrambi ter postaviti zoper nasilje tudi svoje nasilje. Dovoljujemo si v ta namen navesti dejstva, ki so jih prinesli tudi vsi dnevniki, ne da bi se bila dementirala: Ne da bi se po predpisanih instančnih polih rešilo vprašanje o lastninski pravici glede cerkve in kaplanije v Ricmanjih, se je Ricmanjem siloma vzela od njih samih zgrajena in zadrževana cerkev in kaplanija, dušni pastir grško-katoliškega veroizpovedanja se je na sirov način deložiral, in cerkev se je zaprla in zapečatila in ubogo ljudstvo se je privedlo na kraj obupanja. Dne 4. februarja 1903. ob 10. uri dopoludne je prišel v Ricmanje oddelek orožnikov 25 mož, ki so vsa pota zasedli. Prvi obisk 10 orožnikov se je napravil pri občinskem predstojniku, ki ga pa niso našli doma. Vsled tega so ga sli orožniki iskat, kar je bilo podobno pravcatemu lovu na divjačino. Ko je prišel domov, se mu je izročil dekret okrajnega glavarstva koprškega z dne 1. februarja 1903. št. 34/pr. vsled naredbé c. kr. namestništva v Trstu z dne 30. januarja 1903. št. 259/pr. sledeče vsebine: Na ukaz c. kr. namestništva zahtevam, da mi izročite ključe kaplanije v Ricmanjih, ki ste jih dobili od kaplana dr. Požarja. V ta namen sem

naročil c. kr. orožniškemu odposlanecu, da te ključe od Vas prevzame. S tem Vam naročam, da istemu takoj izročite ključe. C. kr. okrajno glavarstvo v Kopru dne 1. februarja 1903 Schaffenhauer m. p. Občinski predstojnik se je udal le mili, a med protestom izročil ključe ter povdarjal in reklamiral občinsko lastninsko pravico do kaplanije. To je bilo že drugič, da je imenovani okrajni glavar počastil prebivalce z orožniki. Že dne 18. januarja t. l. v najranjši dobi je prišlo v Ricmanje do 70 orožnikov, ki so obstopili vas in kmalu je prišel tudi vsemogočni okrajni glavar Schaffenhauer v spremstvu okrajnega komisarja Gasserja in sodnega sluga ter ključarja, ki je prinesel s seboj veliko množino ključavnic in vetrihov. Visoka komisija se je podala z enim delom orožnikov v župnišče, od koder je šla kmalu iskat cerkvene ključe. In od občinskega predstojnika so se zahtevali ključi, ki je vendar odrekel z vso pravico ključe. Vsled tega je ključar odprl s ponarejenim ključem cerkev; potem so se na vseh petih cerkvenih vratih in na obeh stolpih pritrdile zabnice in cerkvena vrata so se uradno zapečatila. Ključe je vzel okrajni glavar s seboj ter je pustil za stražo cerkve v Ricmanjih in Logu nekaj orožnikov. V Trstu pa se je med tem konsigniralo vojaštvo, kajti z gotovostjo se je računilo na to, da se bodo prebivalci v Ricmanjih in Logu s silo uprli tej tučni komisiji. Le posebnemu taktu in razsodnosti Ricmanjcev se je zahvaliti, da ta dan ni tekla kri, kajti le preveč umevno bi bilo, če bi bili prebivalci svojo cerkev branili ter bili skušali prepričati obežane zabnice in pečatenje, in odgovornost bi bili nosili pregoreči vladni organi. Vse to se je zgodilo le vsled zahteve tržaskkega ordinarijata, in vsled odredbe tržaskkega namestništva z dne 16. januarja 1903. št. 160/pr., da se izvršilnim potom prisili oddaja cerkve po dosedanjem kaplanu oziroma po občinskem predstojništvu. Ravno tako se je kaplanija v Ricmanjih zaprla in zapečatila. Toda še ni dovolj grozne igre, dne 20. januarja t. l. je prišlo zopet 60 orožnikov, ki so brez vsakega povoda obstopili vas Ricmanje, da bi pač nihče ne ušel. Ob 8. uri zjutraj je prišel vladni komisar v spremstvu

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski pisatelj H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje)

Zato je na večer pred borbo pozval knez Zbiška na razgovor, na katerem je bila navzoča tudi kneginja, in ga vprašal:

»Ali si zagotovljen, da bo Bog s teboj? Od kod veš, da so oni ugrabili Danušo? Ali ti je rekel nečesa Jurand? Glej, tukaj je Jurandovo pismo in pismo duhovnika Kalebja z Jurandovim pečatom. V tem pismu pravi Jurand, da on vé, da mu njegove hčerke niso ugrabili Križarji. Kaj ti je on rekel?»

»Rekel mi je, da to niso bili Križarji.«

»Kako se moreš torej tvegati življenja in iti na sodbo božjo?»

Zbišek je umolknil, le trepalnice so mu nekoliko zdrgetale in solze se mu zbiralé v očeh.

»Jaz ne vem ničesar, milostljivi gospod,« je dejal.

»Odšla sva ob tukaj ob enem jaz in Jurand in potoma sem mu priznal, da sem poročen z Danušo. On je jel tarnati, da je to nemara kazen božja, toda takoj se je pomiril, ko sem mu dejal, da je to volja božja ter mi je moje ravnanje oprostil. Potoma je govoril, da nihče drugi ni ugrabil Danuške nego Križarji; kaj se je zgodilo pozneje, tega niti sam ne vem... V Spihov je dospela ona ženska, ki je meni prinesla neko zdravilo v lesni gradič, in z njo je dospel še jeden po-

slanec. Ona sta se zaprla z Jurandom, s katerim sta se razgovarjala. Kaj so se menili, tega ne vem, pač pa vem to, da po tem razgovoru Juranda niti njegovi lastni služabniki niso mogli spoznati; tako čuden je bil, kakor bi ga bili vzeli iz rakve. On nam je rekel, da Danuške niso ugrabili Križarji; na to je izpustil na prosto de Bergova in vse druge sužnje. Bog sam pa védi, čemu je potem sam brez kakega strežaja odšel? Rekel je, da gre k razbojnikom odkupit Danuško, meni pa je zapovedal, da naj čakam. In jaz sem čakal. Med tem pa je dospela novica iz Ščitne, da je Jurand pobil Nemce in končno padel tudi sam. O milostljivi gospod; mene je žgala v noge spihovska zemlja, in malo je manjkalo, da nisem znorel. Zapovedal sem ljudem, naj zasedejo konje, in hotel sem oditi, maščevat se za Jurandovo smrt. Toda duhovnik Kaleb mi je dejal: »Ščitne ne vzameš, pa tudi vojne ne začenjaj! Pojdi h knezu, nemara ondi kaj vedó o Daruški.« Prišel sem torej in dospel uprav v onem trenutku, ko je oni pes lajal o križarskih krivicah in o Jurandovi norelosti. Jaz, gospod, sem dvignil njegovo rokavico, dasi ne vem ničesar drugega, nego to, da so to peklenski lažnjivci, brez sramote in vere. Glejte, milostljivi gospod, oni so ubili tudi de Foureyja ter potem hoteli naprtiti ta umor na mojega ščitnosca. Za Boga, ubili so ga kakor vola, potem pa so prišli k vam, milostljivi gospod, iskat osvete in kazni. Kdo more torej reči, da se niso lagali tudi Jurandu in pred vami, milostljivi gospod? ... Ne vem, ne vem, kje je Danuška! Toda pozval sem ga na dvoboj, ker mi je dražja smrt, ako bom moral pri tem izgubiti

življenje, nego življenje brez ljubezni, brez nje, ki mi je najdražja na svetu.«

Po teh besedah si je strgal mrežico z glave in si pulil lase, ki so se mu vsuli na ramena. Kneginja Ana Danuta, ki je bila radi Danušine izgube ganjena do dna srca, mu je položila sočutno roko na glavo in rekla:

»Bog ti pomagaj! Bog te potolaži in blagoslovi!«

V.

Knez ni nasprotoval dvoboju, kajti po takratnih običajih ga ni mogel zabraniti. Izposloval je samo to, da je napisal Rotgier velikemu mojstru, kakor tudi Siegfriedu de Löviu pismo, z naznanilom, da je vrgel sam prvi mazoveškim vitežom rokavico in da se hoče vsled tega boriti z možem Jurandove hčerke, ki ga je bil že poprej pozval na boj. Križar je pojasnil velikemu mojstru, ako se spusti v dvoboj brez njegovega dovoljenja, da stori to radi tega, ker tu pojde za čast vitežkega stanu in za odvrnitev sumu, kateremu hoče on napraviti konec bodisi celo z življenjem. To pismo je odnesel do meje jeden Rotgierovih služabnikov, dalje pa bi imelo biti ono odposlano po pošti, katero so bili uvedli Križarji dokaj let pred drugimi v svojih deželah.

Med tem so poteptali na grajskem dvorišču sneg in posuli ga s pepelom, da se borilecema ne bi polzelo po gladkem površju. V vsem gradu je bilo nenavadno živo. Dvornice in vitezi so bili tako razburjeni, da nihče ni spal v oni noči pred borbo. Govorili so, da

nekega tujega duhovna, enega ključarja in mnogih orožnikov ter odklenil cerkev s ključem, ki ga je dva dni poprej odvzel občinskemu predstojniku, na kar je slata mešana komisija v cerkev, kjer se je mudila dalje časa, dotim je zunaj orožništvo stražilo cerkev ter zabranilo vsakomur vstop v cerkev. Cerkev se je potem zopet zaklenila ter so se žabnice znova pritrdile, na kar je komisija odšla, dotim je komisar nesel ključ skofo v Trst. Istega dne je poslal potem škof ključ levega cerkvenega stolpa obema cerkvenima ključarjema, ki pa sta prevzetej odrekli ter zahtevala vrnitev vseh odvzetih ključev. Dne 5. februarja t. l. so že zopet prišli orožniki ter zasedli vas, kakor bi bili med sovražnikom. Pokazalo se je zopet kakih 60 bajonetov, in sicer kakor navadno pod vrhovnim poveljstvom slovitega okrajnega glavarja koprškega. To pet so prišli z njim tudi en vladni komisar in trije rimsko-katoliški duhovniki, in sicer kaplan iz Boršta, Cv., od škofa za Ricmanje novoimenovani kaplan Krantič, in dolinski dekan Zupan. Razun tega je bil v zanimivem spredu se koprski ključar kot stalni ud visoke komisije, mežnar in občinski sluga iz Doline. Spremljalo je to komisijo kakih 12 orožnikov z nataknenimi bodali. Najprej so odprli kaplanijo ter jo po vseh kotih preiskali, na to so jo zaklenili ter izročili ključ dolinskemu mežnarju in komisija je odšla ponosnih korakov v zavesti, da je storila junaski čin. Skoraj neverjetno je, da niso taki nastopi politične oblasti dovedli do krvavih spopadov z miroljubnim prebivalstvom iz Ricmanj in Loga in ravno tako neverjetno je, da se v pravni državi z mirnimi državljani postopa tako nezaslišano in skrajno izživajoče. Kakor se kaže, nima politična oblast v Kopru in Trstu nikakega pojma o državnopravno zajamčenih pravicah državljanov, o lastninski pravici in posesti, kakor tudi o cerkveni jurisdikciji, kajti sicer bi se ne bila mogla postaviti v službo tržškega ordinarijata, kateremu manjka vsakršna jurisdikcija glede Ricmanj in Loga, ko so vendar vsi prebivalci teh vasi prestopili v vseh pravnih oblikah h grško-katoliškemu obredu ter bili po škofu Drohobeczem pravoveljavno sprejeti v grško-katoliško cerkev. Postopanje političnih oblasti je jasen dokaz za namene vladnih organov, trpinčene prebivalce iz Ricmanj in Loga s pritiskom na vse načine in celo z močjo bajonetov iz grško-katoliškega obreda nazaj ugnati v rimsko-katoliški obred pod uzurpatično oblast dolinskih župnikov, ne glede na nevarnost, da bi mogla priteči celo nedolžna kri pri teh nasilnih poskusih. Proti temu naravnost škandaloznemu in izživajočemu nastopu omenjenih oblasti napram taktnemu in mirnemu prebivalstvu iz Ricmanj in Loga, ki se je vedno postavnim potom prizadevalo in prosjalo, da se uredi pekoče cerkveno vprašanje, se mora najodločnejše protestirati, in podpisani so primorani, opozoriti že sedaj vlado na mogoče resne in skrajno obžalovane posledice, ki morajo nastopiti, ako se bo na ta način še dalje z nogami teptala dobra pravica prebivalstva. Ricmanjci in Ložani so trezni in miroljubni državljani in pravico imajo, da se postopa z njimi kot takimi, ne pa kakor z uporniki in ziočinci. H koncu naj omenim, da je mislilo okrajno glavarstvo koprsko svoj čin venčati s tem, da je z resitvijo z dne 9. januarja 1902. št. 1430. opozorilo neko ženo v Ricmanjih, da glavarstvo ne more vzeti odobruje na znanje njene izjave izstopa, oziroma prestopa, ker da ni verjetno, da bi bila iz lastnega prepričanja si izbrala novi obred, temuč je opravičeno mnenje, da se je ta prestop izvršil vsled hujskajoče agitacije. S tem si je prisvojilo okrajno glavarstvo celo pravico, izkušati versko prepričanje dotične osebe, kar pomeni naravnost zasušnico določbam državnega osnovnega zakona in se pač še ni moglo nikjer zgoditi. Uvažuje vse zgoraj opisana dejstva, z ozirom na neznosni položaj prebivalcev v Ricmanjih in Logu, so podpisani primorani, staviti sledeča vprašanja:

1. Ali hoče vlada zakonito braniti v državnih temeljnih zakonih zajamčene pravice prebivalcev Ricmanj in Loga glede svobodne izbire svoje vere?
2. Ali je vladi znano nasilno in protizakonito postopanje njenih organov v zadevi izstopa Ricmanjcev in Ložanov iz rimsko-katoliške cerkve in pri prestopu h grško-katoliškemu obredu, in če ji je znano, ali je voljna, priskrbeti zadoščenje užaljenemu pravu in zakonu?
3. Ali hoče vlada zopet postaviti nekdanje lastništvo glede cerkve in kaplanije v Ricmanjih in Logu ter zavrniti škofijski ordinarijat v Trstu z njegovimi navideznimi pravicami na redni pravdni pot?
4. Ali hoče vlada že leta 1900. storjeni iz. — oziroma prestop Ricmanjcev definitivno priznati ter takoj vse potrebno ukreniti glede ustanovitve grško-katoliške župnije v Ricmanjih in glede ureditve premoženjskih razmer istih župnije?

Na Dunaju, dne 17. februarja 1903.

Podpisani poslanci: Plantan, dr. Tavčar, dr. Ferjantič, Bohosiewicz, Gabršček, Romanczuk, Bazil Jaworski, dr. Kos, Fresl, Breiter, Černy, Choc, Avg. Sehnal, Klofat, Spintič, Biankini, dr. Ferri, dr. Korol, Nikolaj Wassilko.

DOPISI.

8 Slapa, dne 20. februarja t. l. — V „Primorskem listu“ z dne 12. februarja t. l. št. 7. spodtika nekdo iz „Slapskih hribov“ ob naše bralno in pevsko društvo, osobito pa še ob veselico, katero je priredilo dne 1. februarja t. l. Iz celega dopisa se spozna, da je vodilo dopisnika v glavnem sovraštvo, ker sicer bi ne bil mogel nagromaditi v svoj umotvor toliko kozlov, kateri so pa vsi zgrešili svoj cilj, ker so bili po-

slani le proti pošasti, ki se je porodila v prevrotilih možganih dopisnika.

Omenjeni dopis v „P. l.“ je popolnoma primeren pobožnemu in resnicoljubnemu „Prim. l.“ in s ponosom se mora ozirati vsakdo na „najbolj katoliški list“, katerega načelo je: braniti in gojiti katoliško mišljenje, ter podajati svojim čitateljem „poštenega berila“.

Že nekaj časa se opazuje v tem „katoliškem listu“, da nekega se bolj „katoliškega“ dopisnika neznansko v oči bode bralno in pevsko društvo na Slapu. Vidi se, da ga navdaja sveta jeza in žalost, ker ubogo „jetično“ dete ni hotelo takoj po porodu poginiti, ampak da se vedno bolj krepko razvija, ter da se zbira vedno več prijateljev okoli njega. Nikakor mu ne more v glavo, da bi smelo živeti, čeravno ima po božjih in človeških zakonih pravico do življenja. Gotovo se jezi na osnovne državljanske pravice, na postavbo z dne 15. novembra 1867. posebno pa na odlok c. kr. namestništva v Trstu z dne 29. januarja 1901. št. 173, s kojim je bilo pripoznano, da ima tudi to „jetično dete“ državljanske pravice, do katerih je upravičen vsak avstrijski državljani, bodi si bogatin ali ubožec.

Kar je pa vsakemu splošno zakonito dovoljeno, to se šteje Slapljanom v smrten greh. Greh je, da se je ustanovilo bralno in pevsko društvo, greh je, da je to priredilo že dve nedolžni veselici, greh je, da je razdajalo skromna vabilca k tem veselicam, največji greh pa je, da je nepristransko in je torej ne glede na politično mišljenje dajalo vabila klerikalcem in liberalcem.

Menim, da ni potrebno velike modrosti, da se spozna, da bode g. dopisnika v oči složnost Slapljanov, in da bi rad zanečil razpor, ter tako spodkopal naše društvo. Ker pa po drugi poti ne gre, je treba poslati nekoliko debelih klobas „Prim. l.“, pridene se jim par naprednjakov, in „Prim. l.“ gredo v slast, bodisi petek ali svetek, in naj so tudi napravljene iz samih smrdečih lažij.

Oglejmo si sedaj nekoliko velikanskih „resnic“ g. dopisnika: „Rodilo se je dete naprednih, pa jetičnih staršev“. Ali je Vam g. dopisnik znano, kdo so bili podpisani na prošnji, ki se je vložila na c. kr. namestništvo v Trstu za ustanovitev bral. in p. dr. na Slapu? Šest posestnikov, kateri plačujejo skupaj 461 K 22 vin. izravnega davka, in med temi dva podžupana in dva starešina. Kaj ne, g. dopisnik, to so bili jetični starši?

Drugo velikansko „resnico“ g. dopisnika potrjuje pri obnem zboru dne 14. decembra 1902. položeni račun, kateri je izkazoval, da so poravnani vsi društveni stroški, časniki plačani do 31. decembra 1902. in vendar je bivši blagajničar izročil novemu odboru lep, nov, od ljubljanskega škofa prepovedan bankovec. Zopet jasen dokaz, da je bilo ubogo dete sestrado in blizu pogina, ter da se je edino radi tega, da bi ne umrlo lakote,

napravila veselica in ples, ker se mu drugate ni moglo priskrbeti hrane.

Naj drugodi napravljajo javne ples, naj druga društva vabijo na svoje veselice z vabili in po časnikih, kolikor hočejo, vse se jim oprosti; le na Slapu je to nedovoljeno. In zakaj? Zato, ker tukaj ni še sovraštva, in politično prepričanje ne kali osebnega prijateljstva, kar pa somisljenike „Prim. l.“ neznano boli. Zato pa je treba te presnete Slapljane kolikor je mogoče dražiti in smesiti, da jim vendar enkrat zavre kri.

Kaj vse se je obljubovalo dekletom in fantom, o tem je bolje molčati... Kaj ne, g. dopisnik, tukaj je bilo potrebno napraviti presede, ker Vam ni hotela pasti v glavo primerna laž, ker niste imeli najmanjšega povoda zanjo, ampak prepustiti ste morali čitateljem, da si vsak po svojem razumu in okusu naslika kakšno posebnost v tem presledku.

Kako se pa g. dopisnik razvija v trgovinskih in obrtnijskih stvarih, to že presega vso učenost. Da trgovec, obrtnik ali gostilničar vabi ljudi v svojo hišo, to je pač nekaj nezaslišanega in strašnega, ter se ni še nikdar in nikjer pripetilo. Saj se bere vsak dan po časnikih, kako prosijo trgovci, obrtniki in gostilničarji, naj se ljudstvo ogiblje njih prodajalnic in gostiln! Vsa čast Vam, g. dopisnik, da ste se spomnil na to prepovedano novost!

Častitamo in hvaležni smo Vam, g. dopisnik, za tako duhovit in resnicoljuben dopis, kakoršnega ste priobčili v „Prim. l.“ z dne 12. februarja t. l., kajti ta pisava kaže učenjaka in poštenjaka, s kakršnimi se more ponasati edino le „najbolj katoliški list“ dvajsetega stoletja.

Črnič, dne 23. februarja 1903. — Dopisnika iz Črnič v zadnjem „Primorskem listu“ prosimo, naj ne vtika svojega nosu tje, kamor ga prav nič treba ni.

Napadana dva odbornika imata pri ljudstvu najmanj toliko vglada, kolikor ga ima kak „malovski ser“ ali „črniška oštja“. Imenovana sta se trudila koj v začetku z nami vred za ustanovitev mlekarske zadrage, mej tem ko se je dopisnik nje ustanovitvi protivil, imenovaje jo „društvo, ki podpira jude“.

Zadruga se je ukljub temu ustanovila. A zdi se, da možu to le ni prav. V začetku dopisa priporoča slogu med kmetovalci, nižej pa že obira odbornike drugega mišljenja. Kako se to strinja?

Mlekarnica ni politično društvo, zato so jej pristopili možje obeh strank. Enako so v odboru možje te in one stranke. Samo vaših mi ne maramo, samo naših ne vsiljujemo. Tako delajte Vi pri vaših zadrugah, potem zavlada kmalu mir po občini.

Ako vam je torej res korist kmetov na srcu, ne napadajte po listih naših, kakor i mi ne napadamo vaših.

Če pa hotete, smo tu...! (Dalje v prilogi.)

borba na konju s kopjem ali z mečem preneha navadno le z lahko rano, med tem ko je peš-borba s sekirami zmerom smrtna. Sreca vseh so bila na Zbiškovi strani, toda čim bolj je bil kdo naklonjen Zbišku ali Danuški, s tem večjim nemirom se je spominjal vsega, kar so pripovedovali o moči in gibčnosti Križarja. Dokaj žensk je prebilo noč v cerkvi, kjer se je izpovedal tudi Zbišek po sv. maši duhovniku Višonjku. Govorile so druga drugi, gledaje njegovo še skoro povsem mladeniško obličje: »Saj je to še pravi dečko; kako torej, da nese svojo mlado glavo pod nemško sekiro?« Torej so prosile še tim vnetejši Boga, naj mu on priskoči na pomoč. A ko je on ob svitu vstal ter odšel skozi kapelico, da je v svoji sobici pregledal orožje, so se jim znova srca obodila, kajti Zbiškovo lice je bilo res še mladeniško, njegovo telo pa je bilo nenavadno krepko in razvito; torej so bili uverjeni, da si bo znal vsekakor pomagati navzlic svoji mladosti, ob času potrebe celo z najkrepkejšim človekom.

Dvoboj bi se imel vršiti na grajskem dvorišču, katero je obkoljevala lesena galerija.

Ko se je povsem zdanilo, sta prišla knez in kneginja z otroci ter se vsedla na sredi med stebričjem, od koder se je videlo najbolje po vsem dvorišču. Okrog njih so zavzeli svoje prostore najodličnejši dvorniki, vitezi in plemenite žene. Kmalu so se napolnili vsi kotički galerije; služabniki pa so si poiskali prostor za nasipom, narejenim iz odkidanega snega, nekateri pa so splezali celo na streho. Ti priprosti ljudje so govorili med seboj:

»Bog daj, da bi naš ne podlegel!«

Dan je bil mrzel, vlažen, toda jasen; po ozračju so letale vrane, ki so se vsedale na grajsko obzidje, ki so bile sedaj vse splašene ter so grozno mahale s

svojimi krili. Navzlic temu, da je bilo hladno, se je stekal ljudem znoj po čelu vsled razčiljenja, in ko je prvič zadonela tromba, najavljajoča prihod borilcev, so jela srca vseh vtirati nenavadno urno.

Borilci so dospeli od dveh nasprotnih strani ter se ustavili na odločenem prostoru. Gledalci so pridrževali sapo v prsih, kajti vsi so mislili na to, da odletita čez malo časa dve duši od tod pred sodbo božjo in da dve trupli obležita na snegu. Obrazi in usta žensk so bledele ob tej misli, a oči možakov so bile uprte v oba nasprotnika, ker si je prizadeval vsakdo po njihovem orožju in postavi uganiti, na katero stran se nakloni zmaga.

Na Križarju se je lesketal sijajen modrikast oklep ter prav tako čelada s strešico, ozaljšana na grebenu s krasnim pavovim šapeljem. Zbiškove prsi je pokrival lep milanski oklep, ki ga je bil dobil ob svojem času od mladega Frigijca. Na glavč je imel takisto le za oči odprto čelado in na nogah visoke škornje. Borilca sta držala v levih rokah štita, opremljena s svojimi grbi; na Križarjevem je bilo videti zgoraj šahovo polje, spodaj pa tri leve, stoječe na zadnjih nogah. Zbišek je imel na ščitu podkev. V desnicih sta držala široke, grozne sekire, nasajene na začrnelih hrastovih toporih, daljših nego je roka odrastlega človeka. Spremljala sta ju orožjenosca Hlava, katerega je Zbišek klical Glavača, in van Krist, oba v temnih železnih oklepih, oborožena takisto s štiti z grbi in sekirami.

Tromba se je oglasila vdručič, a po tretjem zatrobilu bi imeli borilci naskočiti drug drugega. Ločil jih je le še majhen s pepelom posut prostor in nad tem prostorom je krožila nalik zlokobnim pticam smrt.

Poprej nego se je oglasila tromba vtretjič, se je približal Rotgier k stebrom, med katerimi so sedeli

knez in kneginja, dvignil kvišku svojo glavo ter zaklical z močnim glasom, da so ga slišali po vsem dvorišču:

»Pozivam na pričo Boga in tbe, dostojni gospod, ter vse vitežstvo te dežele, da nisem kriv te krvi, ki bo sedaj prelita.«

Po teh besedah so strepetala znova srca vseh, ko so slišali, da si je bil Križar tako svest svoje zmage. Zbišek pa, ki je imel čisto vest, se obrne k svojemu Čehu in reče:

»Meni smrdi ta križarska hvala, ki bi bila primerna še le po moji smrti. ne pa sedaj, dokler sem še živ. Ta bahač ima kitico iz pavovega perja na svoji čeladi, in take sem že poprej tri obljubil, potem pa še toliko, kolikor imam prstov na rokah. Bog mi bo pomagal!«

»Gospod,« vpraša Hlava, pripognivši se in vzevši v roke nekoliko pepela s snegom, da se mu sekira ne zmuzne iz rok, »nemara mi dovoli Kristus, da se kmalu otresem te pruske golazni, ali bi potem smel, ako že ne seči po Križarju, vsaj vreči mu sekiro pod noge, da ga tako spravim na tla?«

»Bog obvaruj!« zakliče Zbišek. »Ti bi s tem osramotil mene in sebe!«

V tem zadoni tromba vtretjič. Orožjenosca priskočita urno drug k drugemu, viteza pa se bližata drug drugemu počasneje in bolj premišljeno, kakor je zahtevala to že pri prvem spopadu njuna vitežka čast.

(Dalje pride.)

Domate in razne novice.

Gg. naročnike opozarjamo, da smo že pri koncu februarja l. 1903., no mnogi se še niso spomnili, da dolžujejo še za l. 1900. ali še za več časa, mnogi pa so pozabili poslati naročnino za letošnje leto. — Prijatelje našega lista opozarjamo, da so točni plačevalci edina naša zaslomba. Kdor je torej resničen naprednjak, naj točno plačuje naročnino. Prosimo!

Goriškemu Sokolu“ je daroval g. svetnik Plohi 2 kroni, ker se ni mogel udeležiti „Sokolove“ maskerade.

Pevskemu in glashenemu društvu je daroval pešmenovan 5 kron, ker se ni mogel udeležiti plesnega venčka.

Karl pl. Scherzer. — Dne 21. t. m. smo poročali, da je umrl dne 19. tega m. zvečer v Gorici poslanik pl. Scherzer. Ker slovi ime tega moža tudi daleč za mejami naše države, bode pač umestno, da spregovorimo o tem znanem pisatelju in narodnem gospodarju še nekoliko besed. Prostor nam ne dopušta, da bi primerno ocenili njegovo plodnost in naporno delovanje v prid avstrijski trgovini v vseh delih sveta. Scherzer pa se ni izkazal samo kot kapaciteta na narodnogospodarskem polju, ampak on je tudi zapustil celo vrsto knjig, ki zavzemajo prvo mesto v nemški potopisni literaturi. V podrobno oceno njegovega literarnega delovanja se ne bomo spuščali, zadostuje naj nekoliko suhih podatkov iz njegovega življenja. Bil je rojen na Dunaju 1. maja 1821. Njegov oče, premožen dunajski meščan, je želel, da bi se mladi Karl posvetil uradniški karijeri, kar pa sinu prav nič ni ugajalo. Mikalo je mladega Scherzerja videti širni svet, alma mater in juristična veda ni imela za njega nikake privlačne sile. Vstopil je v neko tiskarno kot stavec. Nato je šel na potovanje po Belgiji, Holandiji, Lombardiji, Beneškem, Franciji in Angliji. Kot mladenič se se je namenil ustanoviti na Dunaju veliko tiskarno, ali skoraj je zopet opustil to misel.

Usoda je hotela, da ni on knjig tiskal, ampak da so drugi njegove knjige tiskali. Burnega l. 1848. je objavil svoj prvi spis „Über die Armuth“. Cenzura je po dolgem obotavljanju dopustila, da se ta kratki spis tiska. Reakcija po kratki dobi konstitucionalnega življenja je gnala mladega svobodomiselnega moža daleč iz domovine v prekomorske kraje, v Avstriji mu ni bilo več obstanke. Njegov smoter je bil: proučavati osrednjo Ameriko. Z Moritzem Wagnerjem, svojim tovarišem, je prehodil kraje, katere se ni prehodil človek bele polti. Njegovi spisi, plod tega opasnega potovanja, so vzbujali občno pozornost znanstvenih krogov. Tedanji finančni minister pl. Bruck je visoko cenil nenavadne sposobnosti mladega učenjaka. Nekoliko let pozneje se je fregata Novara odpravljala na ono znano potovanje okoli sveta. Scherzerju je bilo usojeno popisati to potovanje, ki je bilo ogromnega pomena za našo prekomorsko trgovino. Njegova knjiga „Die Reise der Fregate Novara“ je obče znano silno razširjeno, poljudno pisano delo. Scherzerjevo ime je zaslovelo ne samo po Avstriji, ampak po celem znanstvenem svetu.

Bil je poklican v trgovinsko ministerstvo, kjer je bil vodja trgovinsko-političnega urada in kjer je st. l. na čelu centralnega trgovinsko-statističnega urada. Ali on ni bil človek, ki bi se čutil srečnega za

pisalno mizo v kakem ministerstvu, vlada ga je radi tega poslala l. 1868. v vzhodno Azijo. Scherzerjeva zasluga je ustanovitev avstrijskega poslanstva v Peking, pri tej priliki mu je daroval kitajski cesar predragoceno vazo. Štiri leta pozneje je bil imenovan za generalnega konzula v Smirni, in odslej je služil kot zastopnik naše države in naše trgovine v Londonu, Lipsiju in Genui. Važno je njegovo bivanje na Angleškem, kajti tam je imel prilike dovolj studirati angleško industrijo.

Plod njegovih studij o gospodarskem življenju Anglije je bila knjiga „Weltindustrien“. Večjega, da uprav epohalnega pomena je bilo drugo delo „Das wirtschaftliche Leben der Völker“. Kot narodni gospodar je Scherzer pristaša stare Smithove šole; ko je bil mlad, je cvetel gospodarski liberalizem, in ni se čuditi, da tudi pozneje ni zatajil te šole, ko so bile že druge struje zmagonosne. L. 1877. je bila njegova naloga spremljati kraljeviča Rudolfa po angleških industrijskih središčih. Sploh je bil ob času, ko je še živel nadvojvoda Maksimilijan, persona grata pri dvoru. Čakati je treba, da bodo objavljeni njegovi memoari in potem šele se bode moglo soditi o razmerju med Maksimilijanom in njim. Istina je, da je bilo to razmerje jako srečno. Nekoč ga je vprašal Maksimilijan v Miramare, ali naj sprejme od meksikanske klerikalne stranke ponudeno krono. Scherzer mu je odločno odsvetoval, kakor da bi bil vedel, kako tragična smrt čaka Habsburžana onstran morja. Maksimilijanova žena Klotilda je pa v tem trenutku vstopila v sobo, bila je silno nevoljna in pretrgala razgovor. Scherzer je bil osebno znan z najodličnejšimi francoskimi in angleškimi znanstveniki, narodnimi gospodarji in politikmi. Tudi z največjim slovanskim publicistom Heczenom je precej intimno obdržal neko zimo na Rivieri. Stopišvi v pokoj se je naselil v Gorici. Dasi že star, je pisal vendar še nebroj člankov za razne revije in silno obsežna je bila njegova korespondenca. Pisal je vsak dan gotovo kakih deset pisem. V zadnjem času je začel bolehati. Napravil je nalašč, da bi ozdravil, prekomorsko potovanje v Brazilijo. Lansko leto je iskal zdravja v gorki Siciliji, v svicarskih in tirolskih alpah. Nič ni pomagalo, in pred nekaterimi dnevi je zatisnil ta zasluženi mož trudne svoje oči v vili Judit na veke. Redki so pri nas v Avstriji možje, ki bi se oprli edino le na svoje zmožnosti vzpeli do najvišjih služb v državi, preredki so in le prepogosto jih izpodrinejo privilegovani plemiči, katerih edina zasluga je, da nosijo staroslavno zgodovinsko ime. Ali ako se je priboril mož meščanskega stanu toliko veljave med avstrijsko birokracijo, nam mora biti to zagotovilo, da je bil nenavadno sposoben mož. Edna želja pa je prešinjala Scherzerja vedno in povsodi, in to je bila želja, širiti ugled naše države.

Hidravlični urad v Gradšču. — Lani meseca aprila smo poročali, da je obljubil ministerski predsednik laskim poslancem tako nekako grozovo, da se ustanovi v Gradšču hidravlični urad. Sedaj zopet čujemo o ustanovitvi takega urada v omenjenem kraju. Od dne 11. do 15. t. m. se je vršilo pregledovanje Soče in Tore po Furlaniji od strani vladne komisije, ki je bila sestavljena tako-le: min. svetnik Schrey kot zastopnik notranjega ministerstva, dvorni svetnik Markus iz poljedelskega ministerstva, višji inženir Grünhut iz notranjega ministerstva, višji stavb. svetnik Porenta, stavb. svetnik Bonavia ter

okr. komisar Karminsky. Pozneje sta se pridružila komisiji še namestnik Goëss in nam. svetn. Fabris. Sestavili so tudi zapisnik in načrt o regulaciji Soče in Tore v Lahih, in kakor je razvidno iz pisave laskih listov, je ustanovitev hidravličnega urada v Gradšču od strani vlade sklenjena reč, ki se izvede v kratkem času. To je vse lepo in prav, ali neprijetno mora dirniti vsakega, kdor ve, kako potrebno bi bilo vendar enkrat zares pričeti z regulacijo Soče tudi v goratem delu naše dežele, kjer pa se ne zgodi nič pravega v tako svrhu. — Naš deželni zbor se je bavil s hidravličnim uradom obširneje v seji 24. jun. 1901. Dr. Verzeznassi je takrat predlagal ustanovitev takega urada v Gradšču, ki bi imel posla z regulacijo Soče. Takrat se je oglasil posl. Oskar Gabrček ter razjasnil, da se mora začeti z regulacijo Soče, ako se hoče zabraniti nadaljne povodnji in odkladanje hrusta v Furlaniji, že v gorenjem delu iste. Vlada je sicer že delala take načrte, ali le ob povodnji, ko je posijalo solnce, so sli načrti mirno počivat med akte. Uravnava Soče v gorenjem delu se jo imela izvršiti že pred leti, že takrat, ko je bila odnesla Soča cesto od Soskega mosta do Tolmina, ali zgodilo se še ni nič, kar bi pričalo o kaki resni regulaciji Soče. Gabrček je predlagal radi tega, naj se ustanovi tak urad za gorenji in dolnji tok Soče v Gorici, ali Lahih so ga hoteli imeti v Gradšču, in sprejet je bil predlog, da se ustanovi tak urad v Gradšču, ob enem pa tudi za gorati del naše dežele. In kaj vidimo sedaj? Sedaj vidimo, da se vlada prav resno bavi z načrti o regulaciji Soče in pritokov v Furlaniji, v naših gorah je pa vse pri starem! V dolnjem toku bodo regulirali Sočo, v gornjem pa ne, dočim je jasno, kakor beli dan, da se mora začeti z regulacijo v gorah poprej ali pa vsaj hkratu z regulacijo v nižini, ako se hoče ustvariti res kaj trajnega, kar bo mogoče beležiti kot dejanski uspeh regulacije; kajti drugače ostane tudi ta regulacija le slika iz dežele neverjetnosti. Taka regulacija bo stala ogromno denarja, ali koristila bo le malo ali nič, ker dokler bo tako besnela in izstopala Soča v gornjem svojem toku ter povzročala tudi v dolini povodnji, kakor sedaj, dollej mora ostati brez vsakega pravega vspeha regulacija v nižini. Zategadel pa se kar ne moremo preuditi vladi, da se ne na to okoliščino v taki meri, kakor je obhodno potrebno, marveč da hoče od zdalej navzgor zabraniti povodnji in škodo, katero dela Soča. Pa vendar si ne moremo misliti, da postopa vlada zategadel tako, ker prebivajo v gorah Slovenci, v nižini pa Lahij? Ali — pri nas je vse mogoče. Lahij so hoteli hidravlični urad, in ga imajo, Slovenci smo ga tudi hoteli in ga istotako potrebujemo, pa ga nimamo, čeprav je za nas in za celo deželo še bolj potreben od onega v Gradšču, ter bi moral biti hidravlični urad za gorati del dežele predpogoj za oni v Gradšču! — Opozorjamo na to vse poklicane slov. faktorje.

„Soča“ — dr. Tumovo glasilo. — Klerikalna klepetulja iz ulice Vetturini se bavi zadnji čas s posebno slastjo z — dr. Tumom. Prej dolgo časa mu je bolj prizanala ter se bavila največ z Gabrčkom. Zdaj je ta bolj v ozadju, v ospredje pa je prišel za spremembo dr. Tuma. To odgovarja izjavi nekega klerikalnega stebra, ki je dejal znanemu naprednjaku: „Z Gabrčkom bi se že kako pobotali, je vendar domačin, ali te vrazje Kranjce moramo spraviti iz dežele!“ Kako ljubeznivo!! — Torej v tak namen udrihanje za spremembo proti dr. Tumi! Namen je očiten, je s tem razkrinkan, zato pa je od dr. Tume do gotove meje edino moder odgovor — preziranje.

Kar se „Soča“ tiče, pa bodi kavcem kratek odgovor ta, da „Soča“ ni nikdar bila in ni glasilo dr. Tume, marveč ona je prostovoljno glasilo narodno-napredne stranke, katere program je vsej javnosti pač dobro znan. Da je „Soča“ odločna boriteljica za napredna stremljenja, proglašena v programu 8. marca 1900., je pač obče priznано dejstvo, no za obliko, ki je danes taka, jutri drugačna, kakor nanese potreba, ne odgovarja ni stranka ni njeni voditelji. Tako tudi dr. Tuma ne odgovarja niti za crko v „Soči“. — V upravnistvu ga poznamo edino le kot točnega naročnika, drugače ni vinarja več, v urednistvu pa še manj, ker za to so drugi tukaj. — Pričakujemo, da „Gorica“ sprejme to izjavo lojalno na znanje ter pusti nas in dr. Tumo pri miru z bajko o „Tumovem glasilu“.

Zopet „Petrov novič“. — „Prim. List“ je priobčil v svoji predzadnji številki velik slavospev papežu Levu XIII. Koncem slavospeva, polnega poezije, pa se spušča v golo prozo, in sicer v tisto, katero pokazujejo posvečeni gospodje ob vsaki slovesnosti. Najprvo so polni Boga in njegove milosti, nebes in rajskega veselja, in ko so poveličali dosti sami sebe, rekajo na koncu kar nakrat: „Daj! Tako je tudi na koncu slavospeva papežu, ki obhaja te dni 25 letnico svojega pontifikata, poziv na Petrov novič. Daj! — Vsa čast papežu, kolikor si je je zaslužil in kolikor mu je gre, ali da bi sedaj zopet nabirali med našim siromašnim ljudstvom Petrov novič, to pa ne gre. Ni nikakega povoda in nikakega vzroka. 25 letnica pontifikata pač ne more biti povod za nabiranje denarja za Vatikan. Obhajajo jo lahko sicer povsem sijajno, z vsem pompom, po celem katoliškem svetu, saj imajo za to vse priprave na razpolago, ali da bi ob enem „fehtali“, te umestnosti pa ne vidimo. Za to tudi ni nikakega vzroka. Ako bi bil kak vzrok, bi bil ta, da bi se papežu slabo godilo. Toda papežu se ni še nikdar slabo godilo pa se mu tudi ne bo. Papež sicer je mož, ki živi jako zmerno in redno ter ima zahvaliti prav zmernost in rednost za svoje dolgo življenje, ali „Vatikan“ pa bržčas ne živi tako. V Rimu je na tisoče duhovnikov, visokih kardinalov in redovnikov, ki imajo sicer bo-

Zapiski mladega potnika.

(Dalje.)

Piše B. V.

Kadar stopimo pred Apolona Belvederskega, občutimo isti električni sunek kot pred skupino Laokoontovo. Glavo samo zase, odtrgano od telesa, bi imenoval sintezo grškoroškega duha, to je izraz intenzivne harmonije, plemenitega jasnega miru. Po mnenju Tainea je nekoliko preeleganten in radi tega povoda je izredno ugajal kritikom osemnajstega stoletja, in to mnenje ni povsem neopravičeno. Desna roka je res nekoliko pokvarjena. Hoja njegova je lahka in gracijozna, tako more le Bog hoditi. Obraz njegov je apoteoza mladosti, ljubezni in lepote. Pristen Grk Periklejeve dobe pa bi ne čislal tega kipa v oni meri, kakor ga je čislal Rimljan, ki ni hotel pogrešati dekorativne smeri v umetnosti vsled svojega že nekoliko pokvarjenega ukusa.

Nekateri priprosti ljudje hitijo skozi sobano, saj še niso nikdar čuli o tem kipu, potovalne knjige pa nimajo. Kdo ve, ali bi devetdeset izmed sto opazilo Apolona, ako ne bi imeli Bedekerja ali Majerja v roki. Prikazeta se tudi dva mlada Rusa z umetniškima fizijognomijama, pristno ruskimi potezami in na ruski način striženimi dolgimi črnimi lasmi, ki razširjata okoli sebe močen duh po starem črnem kruhu, kakoršnega se najde v naših kmetskih kočah.

Speča Ariadna je največjega pomena za antično umetnost. Desnica ji leži na nekoliko prisiljen način na glavi, s krasno upognjeno levico je podprta glava. Mojstrski gu-bosklad ne zakriva lepih udov, da te gube še celo odkrivajo vso bujnost in okroglost teh oblik. Dionizij prihaja, da jo osvobodi spon tostranskega sveta in jo pelje v deželo, kjer vlada večna ljubezen. Obraz je poln ekstaze, tihe, mirne sreče in blaženosti.

Menander je genjalen, po užitku hrepeneč, nesmrtna dela ustvarjajoč pisatelj, ki ljubi življenje na deželi. Mirno

brez afekta sedi v svojem polukrožnem stolu s spisom v roki. To je človek, ki ne ljubi niti hrupnega mestnega življenja niti razuzdanosti in nerednosti, marveč je najraje sam za se. On je samostojen izkušen značaj, ki spregovori velike sentence v kratkih besedah. Niti jedna njegovih duhovitih komedij se ni ohranila in plodovi literarne delavnosti tega uglejenega poznavalca sveta in ljudi so nam povsem neznani.

Kip, ki zasluži največjo pozornost, je Amaconka. Kako lepi so ti okrogli in močni udi žene, ki lovi v prosti naravi divjačino, ki jaha na neukročenih in neosedlanih konjih brez uzde in ki je v neprestani dotiki s narodo. Na levi nogi ima ostrogo, ob strani leži čelada, njen obraz pa ni divji, ni oni človeka, ki živi po goščah, temveč rajska lepota je razlita po licu sredi valovitih kodrov. Plutarh poroča v Romulovem životopisu, da se vsled Romulovih naredb tekom dvehstotideset let ni dogodila nobena ločitev zakona v Rimu. Ob onem času so živeli zakonski pari, kakoršne nam kaže kip, ki nosi ime Forcija in Katon. Koliko zakonske verne ljubezni je v teh dveh priprostih glavah. To je rimski pater familias, ki vé, da je rodbina temelj rimske moči. Oba si podajata nežno roke, kakor da bi hotela vsemu svetu kazati, da nikaka sila ju ne more razdružiti. — Na nasprotni steni je kakih dvajset glav rimskih cesarjev in podobnih junakov. Kak kontrast! Ti mrzli, krvoločni, le patološko zanimivi, odurni, vsled razkošnih pojedin s toľščo zaliti obrazi nimajo nič podobnega z onima dvema srečnima človekoma. — Sredi Galerije delle statue je dragocena marmornata banja, ki pač ne spada sem, saj se ni bati, da bi stopila s svojega podnožja kaka Venera, Atena, Hera, nimfa ali amaconka, ter se v banji kopala.

Sploh so razpostavljene čisto po nepotrebnem tudi drugodi banje iz najkrajnjega mramorja, ki pa zdatno škodujejo umetniškemu značaju dvorane.

Museo Chiaramonte je dolg hodnik, v katerem je nakopičeno ogromno število kipov. Poprsje stoji poleg poprsja, cesar poleg boga, bog poleg lepe Rimljanke, ves grški in rimski Olimp, vsi antični heroji, znameniti vojskovodje in pisatelji, vse povprek. Oko ne najde miru in počitka in ni mogoče se natančneje pečati s tem ali onim kipom. Iz tega razloga omenim le Cicerona in Marija. Prvi je slavljen odvetnik, ki je vedno pripravljen, sklepati kompromise, in politik brez trdnih nespremenljivih načel v življenju in v javnosti. Marij je hipohondričen starih brez sile in veselja do življenja, ali maščevalen do skrajnosti, neizprosni nasprotnik, ki se nikdar ne naveliča maščevanja, ako je zmaga njegova. To je izraz onih Dantejevih — ire politiche — izraz ki je tukaj naravnost divji in zopern, dočim je pri Demostenu, čigar kip je v Braccio nuovo, plemenit.

Demosten stoji kakor prikovan na svojem mestu. To je mož, ki žrtvuje premoženje, zdravje, svoje življenje, da le zmaga njegova politična misel, ki ne pozna kompromisov, ki more ljubiti ali tudi stokrat bolj sovražiti, in ki ve, da ne more ljubiti oni, ki ne pozna sovraštva. On je poosebljena politična jeklenost, stanovitnost in odločnost, nikak političen diletant: leta in leta se je pri nočni svetilnici pripravljaj na svoj poklic, za kateri se je čutil izbranega v onem trenutku, ko je stopil kot mladenič prvokrat v javno skupščino. Umetnik ga je izklesal, kako stoji na tribuni in govori k ljudstvu, ali najbrž je šele začel govoriti, ker je pergament v njegovi roki šele na pol razganjen, in se drži tako mirno, kakor da bi sicer slutil grozečo nevoljo ljudstva, ki ga čaka, ako stopi s tribune, ali se je ne boji, ker pozna svojo jekleno voljo in spremenljivost ljudskega mnenja. Ako mu danes žvižgajo, ga zasmehujejo in kamnjajo, govoril bode jutri k ljudstvu še bolj goreče, še bolj prepričevalno, da ga bode moralo ljudstvo ubogati in izvršiti njegove nasvete. Ta mož ne bode nikdar skušal raniti svojega nasprotnika, temveč ga ugonobiti; ne da bi dal odduška svojim »ire politiche“,

gastva na milijone, ali nikdar nimajo dosti. In ti pobirajo denar, „darovan papežu“. Tem gospodom pa se tudi ne godi slabo. Le pomislite, ljudje božji, da po naših vaseh živijo najbolje gg. župniki in kurati, po mestih gg. kanoniki in škofje, kaj mislite, da se more potem najvišji posvečeni gospodi v Rimu slabo goditi? Kaj se! Vsega imajo v preobilici — zategadel pa je naravnost greh, izvajljati sedaj zopet iz žepa ubogega kmeta Petrov novčič za papeža, iz žepa ubogega kmeta, kateri ne more niti davkov plačati in kateremu zmanjka še za sol. Papež ne potrebuje nič več, duhovna gospoda v Rimu steje milijone premoženja, zato je sedanjji zopetni poziv za nabiranje Petrovega novčiča le predrzen atentat na žep ljudstva, ki si služi novce za vsakdanji kruh v potu svojega obraza. V ostalem pa smo Slovenci v primeri z drugimi bogatejšimi narodi tekom let vrgli Vatikanu v žrelo že toliko denarja, da prav z mirno vestjo lahko mirujemo pol stoletja. Zato je na zopetni poziv: Daj! umesten edino le odgovor: Nič!

† **Ernest Palisa**, bivši lekarnar v Tolminu, je po dolgi mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoč, danes v Gospodu zaspal. Potrte od najgloblje žalosti, javljamo mesto vsako drugega naznanila vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno to vest.

Pogreb pokojnika se bode vršil v nedeljo 1. marca po popoldanski službi božji.

Tolmin, dne 27. februarja 1903.

Marija rojena pl. **Premerestein**, soproga.

Marija in **Rosina**, hčeri.

Pomotoma je izostal v zadnji številki koncem članka „Odgovor „Prim. Listu“ podpis: Odbor utit. društva za goriski okraj.

Odprti lekarni. — Odkar je uveden po lekarnah v Gorici delni nedeljski počitek, sta odprti vsako nedeljo le dve lekarni. Da bodo nasi čitatelji vedeli v slučaju potrebe kam se obrniti, bomo naznanjali odslej vsako soboto, kateri dve lekarni sta v nedeljo odprti.

Jutri prvega marca sta odprti lekarni: **Pontoni** in **Kürner**.

Bratje Sokoli! — Odbor „Goriškega Sokola“ naznanja bratom Sokolom, da pričinja z današnjim dnem zopet redna telovadba.

Telovadne vaje se bodo vršile redno vsako sredo in soboto v društveni telovadnici v ulici sv. Antona št. 7 (v Korčevi hiši) od 8—9½ zvečer, v kojem času se bodo sprejemali tudi priglasili novih članov.

Da se zamoremo udeležiti letošnjih izletov v častnem številu ter nastopiti tudi v javni telovadbi na oni stopinji, ki bi jo moral zavzemati naš Sokol, vabimo vse brate Sokole, da večno polnostevilno zahajajo k telovadbi. Vsi oni gospodje, za koje cvete „Sokolska“ doba, naj ne bi pozabili priglasiti svoj pristop — ker ravno v Gorici okle-

ne more živeti, ali prešinja ga pa tudi brezkončna skrb za blagostanje sodržavljanov.

Lep je kip Euridipa s krinko tragedije v levici. Plemenito je njegovo jasno ravno čelo, to ni titanski Eshilos, niti Sofoklej, katerega navdaja le čista večna harmonija, temveč uglajeni patetični Evripid. Resen je, saj je od boga navdihnjjen pesnik, ali pri kakem simpozionu bi bil prav dober tovariš.

Izvenredno mora vsakomur ugajati Tit, ta dobrejšeni plečati mož, z velikim in debelim vratom. To je pameten mož, flegmatik, dober državnik in skrben gospodar, ki žrtvuje bogu v svesti, da si nima ničesar očitati.

»Venga Medusa si il farem di smalto.« Te Dantejeve besede nam pridejo v spomin, kadar zagledamo krinko Meduze. Kodri, ki so kačam podobni, ovijajo ta neusmiljena grozna ali. pravilna in lepa lica. Bajka pravi, da okar eni oni, kojemu se prikaže Meduza, in ta bajka ima tudi globok pomen. Človeku ni dovoljeno, da bi vse vedel, kar vedo bogovi. Njegovo znanje večnih resnic sme le segati do gotove meje; ako pa prekorači to mejo, ga zadene kazen. — Apoknomenos je delo Lizipa, poslednjega velikega mojstra iz dobe najsijajnejšega razvitka grškega kiparstva. Prikazan je moment po utrudljivem boju v palestri, ko si mladenci z železno strguljo odstrže z ran prah, ves masten od olja.

Lepa je Diana lucifera, ali ona ni grško temveč rimsko delo. Toliko deviškega v njeni ljubki glavi, tako krepko se ji dvigajo prsi pod plaščem!

Prav kakor je Pallas Giustiniani, tako živi Atenina podoba v naši duši, s čelado na glavi, oklopom in sulico v roki, in kačo, ki se ji vpenja navzgor, sam mir, veda in harmonija. — Nerva ima povsem neklasčen orlov nos, kakršnega se dandanes dostikrat najde med Italijani. Koj pri vходу v »braccio nuovo« je Karijatida, ki zasluži največjo pozornost. Ta Atenka s posodo na glavi, zavita v dolgo do tal segajočo tančico, kine zakriva lepote oblik udov,

niti morali bi se vsi brez izjeme, zlasti pa izvršujoči udje, Sokola tesneje kot kje drugod.

Odbor.

Dr. Šustersič na dela na našo dobro ljudstvo. — Da iščejo klerikalci takrat, kadar lažejo, da delajo za ljudstvo, edino le koristi za sebe, je že stara resnica. Ljudstvo jim je deveta briga, egoizem nad vse. To je pokazal te dni prav sijajno dr. Šustersič. Glede nove vojne predloge je grmelo z Dunaja po „Slovincu“, da smo mislili, da nastane strašna nevihta, v kateri se prikaže na sodnem stolu sam dr. Šustersič, da izreče svojo strogo sodbo nad Avstrijo in seve se pokaže prijatelja našega dobrega ljudstva. Grmelo je, da stojijo Šustersičevi krščanski poslanci hrabro kakor mučeniki, ki se ne udajo ter rajši umrjo, nego bi se udali. Ne udajo se, in glasovali bodo proti predlogi!... Vlada je bila v skripah in je iskala res glasov v Šustersičevem lepem klubu za svojo vojno predlogo. Kadar pa vlada išče kaj takega, takrat je voljna tudi dati kaj za to, ako so oni, do katerih se obrača, možje na pravem mestu. No, tudi dr. Šustersič je to vedel, ali kaj je zahteval? Ponujal je ministrskemu predsedniku vse glasove svojega lepega kluba, ako razpusti kranjski deželni zbor, da bo mogel dr. Šustersič uprizoriti z nova v velikem stilu divjo gonjo po kranjski deželi, katero goni že toliko časa v veliko škodo našega naroda. Ali zaman se je ponujal v take strankarske namene, min. predsednik mu je končno rekel, da naj glasujejo, kakor hočejo, ter si poiškal potrebne glasove drugje. Dr. Šustersič, ki je hobnal, da bo glasoval proti, da že pokaže vladi, ter je bilo misliti, da ustavi vsako novačenje, je bil korenito blamiran, in šel je ter pripravil svoj klub do tega, da se je vzdržal glasovanja. V delegacijah je glasoval proti vojnim zahtevam ter je odobral protiglasovanje Ploja in Pogačnika v brambnem odseku, ali sedaj pa je vrgel ta junak kar nakrat puško v koruzo ter se je »kril kakor zajec. Morda ga je preplašil Körber rekoč, da ga opozarja na posledice, katere naj si pripiše sam sebi, potem ko mu je rekel, da ga noče več nagovarjati, kako naj glasujejo!!

Dr. Šustersič je igral v tej reči strašno žalostno ulogo ali jako značilno. Namesto da bi bil kaj izposloval pri vladi, ko imamo tisoč potreb ter je bilo več kot gotovo, da vojna predloga prodre, pa je ponujal glasove svojega kluba le v grd strankarski namen, da naj mu vlada vstreže z razpustom kranjskega dež. zbora. Nič ni videl neznosnega položaja in krivic, sredi katerih živimo ter jih nam zadajajo Lahi in Nemci s pomočjo vlade, nič ni videl hiranja gospodarstva ter tisoč drugih potreb, ne, to mu ni prišlo niti na kraj pameti, pač pa je zahteval, naj se vstreže njegovi strankarski želji po razpustu kranjskega dež. zbora, da bo zopet ples med dobrim ljudstvom! Tak je ta prijatelj našega naroda! In koliko velja, se je tudi pokazalo! Ostal je na cedilu,

osramočen. In ta sramota bide po celem našem narodu, o katerem morajo imeti na Dunaju pač čudne pojme, da pošilja takega človeka tje gori.

Skandal je velik! Kaj pa vendar pravijo k temu hrvatski poslanci. Ali jih se ni sram, da so v zvezi z dr. Šustersičem, in kako dolgo hočejo ostati še v tej zvezi?!

Koncert „Nadine Slavjanske“. — V sredo 4. marca t. l. bode v „Hotelu Central“ koncert „Nadine Slavjanske“. Družba obstoji iz 35 oseb, katere nastopajo pri koncertu v dragocenih bojarjskih nosah. Zatelek ob 8. uri zvečer. Vstopnice se dobivajo pri gcspp. Wokulatu v Rastelu št. 4; prodajale se bodo pa tudi pri blagajni pred koncertom. Sedeži od 1—4 vr. 4 K, od 5—10 vr. 3 K, od 11—15 vr. 2 K. Stojšče 1 K.

Na Umel pri Rakoku na Kranjskem bode veliki živinski semenj dne 2. sušca t. l. v ponedeljek.

Kakor nam je iz gotovega vira znano, se v teh krajih redi lepa goveja živina. Priporočamo našim kupcem ta semenj, ker utegnejo biti tam z lepo živino in primerno ceno dobro postreženi.

Majnarodna panorama. — Prihodnji teden vidi se v panorami v hotelu „Boheme“ zanimivo in priležno potovanje skozi Homburg v. d. Höhe, Aschaffenburg in Würzburg. Naj ne zamudi si teh zanimivostij nikdo ogledati. Odprta je panorama vsak dan od 9. zjutraj do 9. ure zvečer.

Kmetijski shod bode prihodnjo nedeljo ob 3. uri pop. v šolskih prostorih v Vrtojbi.

Bazar v Riva Castello št. 4 razprodaja razno drobnarijo, manufakture itd. Več pové oglaš. Domačo tvrdko priporočamo svojim rojakom.

Svetovno znano je, da dajo Mauthnerjeva napojena semena pese za piščo največji pridelek. Ravno tako izvrstna kakor tudi nedosežna so Mauthnerjeva zelena in cvetlična semena.

Izjava. — Usojam si slavnemu občinstvu naznanjati, da me g. Franc Weiss ne zastopa od 1. februarja t. l. v nikakem oziru več.

Ob dnem naznanjam svojim cenjenim naročnikom na razglednice in fotografske izdelke, da bodem od sedaj naprej o prilikah osebno potoval po deželi, ter sprejemal naročila na vse izdelke fotografske stroke. Priporočevaje se svojim cenjenim sorjakom v mestu in na deželi, bivam z odličnim spoštovanjem udani

Anton Jerklč,
fotograf.

Išče se učencev za trgovino z manufakturnim blagom. Ponudbe na upravništvo.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — Spineč in tovariši so interpelirali just. ministra radi rabe jezikov na sodnijah v okr. Voloskem. Čehi in Nemci so interpelirali radi »runa« na češko hranilnico v Pragi. Minister za trgovino je

odgovoril na razne interpelacije, ter je rekel med drugim glede Srbije, da veljavna trgovska pogodba s Srbijo tvori bistven del pogodbenega režima. Nasi trgovski odnosi do sosednih držav se uravnavajo tako, da se upoštevajo različni interesi našega eksporta na zapad in vzhod. Vlada si prizadeva trgov. odnose do inozemstva urediti na pravičen način.

Körber je odgovoril na Biankinijevo interpelacijo, da v pogodbi z Italijo ni nikake tajne klavzule, po kateri bi bila vlada obvezana delovati proti primorskim Slovanom. Ugovarjal je tudi trditvi, da je vlada v Primorju naperjena proti Slovanom itd.

Nadvojvoda Fran Ferdinand s sprogo je odpotoval v sredo v strogem inkognito pod imenom grof Artstetten v spremstvu komornika bar. Rumerskircha iz Trsta v Aleksandrijo na parniku „Bohemia“.

Založna sv. Vavilava. — Na izrednem občnem zboru dne 25. t. m. so sklenili, da se porazdeli deficit s 300 K na vsaki delez, s čemur se izognejo konkurnu.

Pomiloščenje kazencev. — Cesar je odpustil 62 kazencem ostanek kazni; med temi so trije v Kopru.

V ogerski zbornici obstruira opozicija vojno predlogo. Radi tega so morali odložiti letošnje novačenje na poznejši čas. Menilo se je, da se to zgodi tudi v Avstriji. Ali „W. Z.“ opozarja na § 2. vojne predloge, po katerem se vršijo nabori pri nas vsejedno. Pač pa odvisi poklicanje potrjenih v vojaško službo dne 1. oktobra letos od tega, ako da tudi Ogerska pripadajoče število novincev.

Macedonija. — Reforme načrte, katere je predložila sultanu Avstrija in Rusija, je izročil sultan svojemu ministrskemu svetu. Reformna nota zahteva: Generalni nadzornik za Macedonijo se imenuje za gotovo dobo let; ako bo treba, bo imel pravico svojevoljno razpolagati s turškimi četami, seveda v opravičljivih slučajih. Glede reorganizacije policije, orožništva, poljskih čuvajev itd. se bo morala turška vlada podvreči pomoči imozemskih strokovnjakov. Kristjanko prebivalstvo n. a. biti strogo varno pred nasilniki. V vsakem vilajetu se uvede budget za dohodke in izdatke; dohodki bodo namenjeni za potrebe lokalne uprave kakor tudi za civilne in vojaške plače. Način pobiranja desetine se preobnuye. — Vprašanje je seveda, ali pa Turčija tudi sprejme take načrte in kaj se zgodi potem, ako jih ne sprejme.

Po Macedoniji iztirjajavo turški vojaki davek že za l. 1904. Ljudje so obupani ter prodajajo, kar imajo, da le plačajo krvočelnikom davek. Kdor nima s čim plačati, ga pretepejo, vržejo v ječo ali pa tudi ubijejo.

V ruskem generalnem štabu se vršijo baje važna dela, ki se nanašajo na morebitne operacije v Macedoniji. Predpriprave za mobilizacijo 180.000 rezervistov so že končane, častniki in vojaki ne dobivajo nikakega dopusta.

V Beligrad prihaja baje vsak dan obilo municije za srbsko armado. Kupujejo tudi konje.

Tudi Italija se zanima živo za balkansko vprašanje. Živahna debata v italijanski zbornici o tej stvari priča, da hoče tudi Italija poseči vmes, ako je bo kazalo: Minister Morin je izjavil, da če ne bo miru na Balkanu, tudi Italija ne bo gledala več mirno tje doli.

temveč lepoto le še poveča, je podobna kaki boginji. Kedar se vrnemo po onem dolgem koridoru, ne smemo pozabiti na bežečo Niobido, ki pa nima niti glave niti rok. Obleka, ki se tesno poprijema hčerke nesrečne Niobe, vihra po zraku, ali ona ne ubeži puščam Apolona in Artemide, vse je zastonj, ona mora umreti.

Pred sarkofagom Scipijona barbata se ukvarjata dva nemška profesorja silno vestno z razvozlanjem napisa in delata gramatikalične učene opazke. Sarkofag je priprost, iz peperina in v dorskem slogu. V »sala degli animali« so male skulpture, predstavljajoče konje, osle, domače živali, gosi in hrte iz rimske dobe. Vsakdo bi mislil, ako prvi vstopi, da so tukaj razstavljene moderne skulpture. In ravno ta zbirka je dokaz, da so Rimljani že dobro poznali to, kar mi imenujemo žaner.

V slovo oglejmo si še v dvorani grškega križa, v katero smo najprej stopili, knidijsko Venero po Praksitelu. Kip je na jako neprimernem mestu. Spodnji del golega telesa ovija draperija iz kositra — redka izjema v vatikanski zbirki, ki le potrjuje pravilo. Roki ste novi, od originala nam ostaja le gornje telo s krepkimi boki in močnimi prsi. Zadržuje nam glava, o kateri pač nikdo ne more dvomiti, da je to delo grškega dleta. To je neizrečno mila glava mlade žene, ki je ljubljena in ki ljubi. Okoli podbradka je lice nekoliko bolj zalito. Gracijozno se upogiblje naprej; kristalno čista voda jo vabi h kopelji, tam jo že čakajo nimfe. Čimbolj se človek trudi s popisom kake umetnine, tembolj uvideva resničnost Goethejevih besed, da je vse, kar se more reči o koki umetnini, pihljaj vetra in da je treba umetnost videti in ne o njej govoriti.

IV.

Pred velika vrata Vatikana se pripelje po deseti uri izvošček za izvoščkom. Po dolgem hodniku, ki je pobeljen in podoben dohodu v kako veliko dvorno jezdarnico, od-

mevajo koraki tujcev iz vseh delov sveta. Koj pri vratih stoji Švičar s puško na rami v svoji pisani noši s krožniku podobno nizko modro kapo z rdečim robom; modro-črno-žolto rižasta kratka suknja je opasana s pasom, na katerem visi kratek meč, široke hlače so mnogobojno rižaste, tudi rokavi in nogavice so mnogobarvene, na nogah ima kratke črville z zapenkljo. Na puški, ki ni najnovejšega sistema, kar se pri papeževi armadi samo ob sebi razume, je nasajen dolg bajonet. Na levi ob visokem oknu, skozi kateri prihaja v izdatni meri luč v hodnik, pa posedajo na lesenih klopeh drugi hrabri Švičarji, ki se pa menda zelo zanimajo za literaturo, kajti vsak ima kako knjigo, ki je pa menda tudi prirojena okusu poslednjih švicarskih najemnikov, na črni mizi pa leži cel kup rimskih in švicarskih časnikov, seveda tudi nekerikalnih, v dokaz, da so ti vojščaki pridni čitatelji brez ozkosrčnih predsodkov. Cela vrsta pušk sloni v lesenih stojalih. Neverjetno je, da so se ti svobodni sinovi svobodne Švice toliko vekov potikali po raznih dvorih in v raznih armadah kot najemniki, ki se prodajo onemu, ki plača večjo mezdno, in vrlo značilno je za konservativni značaj Vatikana, da stražijo ob njegovem pragu še dandanes Švicarji, ki morajo biti iz nekih gotovih kantonov in katerih pisano nošo si je bojda izmislil Michelangelo po lucernski srednjeveški noši.

Stopnice se polagoma dvigajo, tu pa tam so kaka tajna nizka vrata, kaka starinska škrinja šarasto pobarvana, kak barok in kip jezdeca. V priprosti na stečaj odprti pisarni se delijo takozvani »permessi«. Mogočen papeški hrust kaž pot na desno v sikstinsko kapelo. Srce pač utrija vsakemu rimskemu romarju, kedar se bliža onemu svečiču, kjer je genij Michelangela tekom štirih let, polnih nepretrganega dela in truda, ustvaril na vrhuncu svojega umetniškega razvitka menda najbolj gigantske umotvore, s katerimi se more ponašati vesoljna umetnost. Pri vstopu, ko se najbolj bojimo vsake profanacije, nas sprejme sluga,

Češka hranilnica v Pragi. — V Pragi je češka hranilnica, ki je v nemških ro-
h. Te dni so se raznesle čudne vesti o
tem zavodu, o defraudacijah itd., ne da bi
bil mogel kdo kaj dokazati. Ali ker je ob-
činstvo zbegano vsled lumparij v založni sv.
Vaclava, prihaja tramoma po svoje uloge.
Dan na dan izplačuje hranilnica po tisoce;
ko n. pr. so izplačali 26. t. m. zopet
885.700 K le dopoldne do 10. ure.

„Lastni dom“ v Celju. — Ta za-
ruga je imela lani 51 zadržnikov s 168
deleži po 20 K. Zgradila je 12 hiš v Ga-
verjih, na Bregu in v Čretu. Čistega dobička
je bilo 870 K 28 vin.; izplačala se je 5%
dividenda.

**Družba sv. Cirila in Metoda v Ame-
riki.** — V Čikagi so ameriški Hrvatje imeli
sestane, na katerem so sklenili ustanoviti
družbo sv. Cirila in Metoda za Ameriko. Na-
men družbe bo zbirati prispevke za ustano-
vitev hrvaških šol v Ameriki.

Plesne svile od 60 kr. meter in višje,
zidne novosti, franko in
colnine prosto doposlane v hišo. Bogata
izbira vzorcev na zahtevo. **Tovarna svile**
Henneberg v Curihu. 4

Gostilničarji in kavarnarji pozor!
Higijenične
        pljuvalnike
po predpisih priporoča tvrdka

Konjedic & Zajec
v Gorici.
 Cena komadu K 1.40.

Karol Draščik,
pekovski mojster in sladničar
v Gorici na Kornu št. 8.
Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za
birnane, torte i. t. d.
Priporoča se slavnemu občinstvu za
mnogobrojna naročila ter obljublja solidn.
postrežbo po jako zmernih cenah.

Na prodaj je koleselj
v najboljšem stanu. — Cena srednja.
Tržaška ulica št. 13 v Gorici.

Odlikovana krojaška delavnica
Ant. Krašič
krojaški mojster v Vrtni ulici št. 26.
Priporoča se slavnemu občinstvu
v mestu in na deželi. Ima bogato za-
logo vsakovrstnega blaga za vse letne
čase in vsak stan. Gotove obleke last-
nega izdelka kakor tudi površne suknje
itd. Cene zmerne.

Na zahtevo gospode z dežele sem
vedno na razpolago ter tudi posrežem
osebno z vzorci na njihovem domu.

15%
pod navadno ceno
razprodaja radi poznega zimskega časa
J. ZORNIK
Gorica, Gosposka ulica 7
vse zimsko blago, kakor: krasne volnene
šerpe, rute, podobele, vsakovrstno gorko
Jaeger-perilo, rokavice, nogavice, bluže zimske
čevlje, volno, kožuho vino itd.
 Nikdo naj ne zamudi lepe prilike
 za ceni nakup.

Božlasi.
Kdor trpi na božlasi, krčih in drugih nervozni-
bolezni, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Dobi-
va se zastoj in franko v Schwann-Apoteke, Frank-
furt a. M.

Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča
pristna bela **briskih, dal-**
in črna vina **matinskih in**
izvipavskih, **isterskih**
furlanskih, **vinogradov.**
Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na
vse kraje avstro-ugarske monarhije v sodih od 56
litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi vzorce.
Cene zmerne. Postrežba poštena.

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu
v Gorici in na deželi, svojo
prodajalnico jestvin.
V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke
iz Majdičevega mlinca v Kranju, nadalje ima tudi
raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac,
pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goružice (Senf), Ciril-
Metodovo kavo in Ciril-Metodovo mlo ter drugo
v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in
po zmernih cenah
Z odličnim spoštovanjem
Josip Kutin,
trgovca v Semeniški ulici št. 1
v lastni hiši, kjer je »Trgovaška obrtna zadruga«.

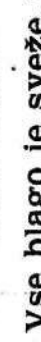
Dražba.
Pri podpisanim županstvu se odda
na dražbi dne 14. marca t. l. od 10—12
ure predpoldne delo zgradbe novega
pokopališča v farni občini Podbrdom.
Svota dela je cenjena na 8914 K
96 vin. Kdor se misli udeležiti dražbe
mora vložiti 10% kaveije gori omenjene
svote.
Delo se odda najnižjemu ponudniku.
Dražbeni pogoji, načrt in stroškovnik
so razpoloženi v obč. uradu.

Županstvo na Grahovem ob Bači
Župan:
Fr. Golj.

E. LEBHERZ
Gorica
tovarna užigalic
priporoča prebivalcem Primor-
skega svoje izdelke raznih vrst,
posebno izvrstne in zanesljive
užigalice

Pozor!
V ulici Riva Castello št. 4
se nahaja
 BAZAR
z bogato zbirko drobnarij, manufaktur,
igrač, itd.
Cene zelo nizke.

 Liniment. Capsici Compos.
Zaščitna znamka: BUDRO.
Iz Richterjeve lekarne v Pragi
priporočeno kot izvrstno bol ublažujoče
mazilo; za ceno 80 h, kron 1.40 in 2 kroni
se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva
to splošno priljubljeno domače zdrav-
ilno sredstvo vedno le v orig. stekle-
nicah z našo zaščitno znamko »**BUDRO**«
namreč, iz **RICHTERJEVE**
lekarne in vzame kot originalni izdelek
le tako steklenico, ki je previdna s to
zaščitno znamko.
Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“
v PRAGI.
Elizabethgasse št. 5.

 Vse blago je sveže.
Hedžet & Koritnik
v Gorici
● na voglu Corso Verdijeve in Šolske ulice ●
(v prostorih bivše okrožne sodnije)
Nova trgovina manufakturnega blaga
se otvori prihodnji teden.
V zalogi bodo ravno kar došlo, čisto novo in sveže blago naj-
novejših vzorcev kakor sukna, volne, hlačevine, vsakovrstnega perila
za prihodnjo sezono ter vse v manufakturno stroko spadajoče blago.
V zalogi bodo nadalje pristno domači izdelki vsakovrstnih pletenin
»Prve kranjske mehanične tovarne pletenin« D. Hribarja v Ljubljani.
Edina zaloga
Ciril-Metodovega platna.

Mejnarodni panorama
Restavracija „La Boheme“ Corso Glus. Verdi 38.
Od 1.—7. marca
Zanimivo in priležno potovanje skozi
Hamburg v. d. Höhe, Anschaffenburg in Würzburg
Vsak teden nov program. — Odprto od 9. ure zjutraj do 9. zvečer.
Vstopnina 40 vin.,
otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Izame nam palico in potisne v roko znamko. Pod neka-
kim zelenim baldahinom stoji dolga vrsta palic in dežnikov
teh vrst in oblik, da bi bilo mogoče uganjati prav poučne
indije današnje mode. Množica slik na stropu in stenah
reša v prvem trenutku gledalca, ki čuti, da ima nekaj
ednega pred očmi; kamor gleda, povsodi je vse v gi-
lju. Dvanajstotica moških in ženskih nadčlovekov ob-
ža prizore o stvarjenju sveta. Ker so slike v višini in
ilirski obledele, nas ne hipnotizujejo ti od Boga navdihnjeni
prefoki in v ekstazi se nahajajoče sibile. Na oltarski steni
je pa poslednja sodba, ki je pa še mnogo bolj poškodo-
vana. Bedasto bi bilo zahtevati, ako bi hoteli takoj v prvem
trenutku imeti popoln užitek, občudujoči ves ta strop, ka-
teri je slikal titan Michelangelo štiri leta, in oltarsko steno,
za kojoj je rabil osem let. To je vse premogočno, da bi
moglo oko takoj vse uživati brez prenehanja. Oko se mora
spočiti in potem se mu šele razodene vsa veličastnost.
Poleg vseh onih starozakonskih nadčlovekov vzbujajo naj-
večjo pozornost takozvani »ignudi«, ki oživljajo v oglih na
podstavkih sedeči po štiri in štiri okoli vsakega drugega
izmed osrednjih prizorov. Slikal je Michelangelo »ignude«
v »različnejših pozicijah, kretanjah in gibanjih. Občudovanja
vredno je, na koliko raznolikih načinah je prikazal krepka
polunaga mladeniška telesa, dobro je vedel, da mu v tem
ni bil in ne bo nikdo kos. Psihologija seveda ne pride
do veljave, in le lepota mirujočega ali gibajočega se telesa
pride v poštev. V vsakem onih dvanajst trikotnih zaklinkov,
v katerih se nahajajo proroki in sibile, sta slikana ob strani
sedeža dva stebra iz mramora z dvema dečkoma. V nekem
svojih sonetov pravi, da on ni slikar. On čuti, da je zanj
arhitektura in kiparstvo mnogo hvaležnejše polje. Iz tega
vzroka je tudi videti v sikstinski kapeli mnogo arhitekto-

ničnih elementov. Ti stebri in dečki so tako plastični, da se
dozdeva neukemu gledalcu, da je to res mramor.
Vodilna misel je bila, prikazati celo usodo človeštva
od ustvarjenja sveta do dobe prorokov in trpljenja in po-
nižanje židovskega naroda in na dalje od te starozidovske
dobe do prihoda Spasitelja. Nekateri očitajo Michelangelu,
da ni njegov Bog niti židovski Jehova niti grški Cevz in
da njegovih del ne preveva pristen verski čut. To je težka
obsodba, katere pač ni zaslužil mož, ki je čital z največjo
vnemo do poslednjih dni svojega življenja marljivo sveto
pismo in pridige Savanarole, svojega učitelja in prijatelja.
Šestkrat slika Michelangelo v Sikstini Boga-očeta. Najveli-
častnejši je Bog, ki ustvarja tretjega dne zelišča in rodo-
vitna drevja ter luči; na drugi sliki drvi Bog skozi vseмир
in seje. Instinktivno čuti gledalec, da se giba to nesmrtno
trtje vsled lastne volje, da ono ni podvrženo nikakemu na-
ravnemu zakonu, temveč da so Vsegamogčnemu pod-
vrženi vsi naravni zakoni in da on določuje usodo živih
bitij. Zakon gravitacije ni veljaven za Boga, katerega je
ustvaril Michelangelo.
Ni umotvora, ki bi še bolj prepričevalno predstavil in
še globokeje vtisnil človeški duši vsegamogočnost Jehove.
Da je to protidokaz v prid globoki vernosti onega, ki je
segel tako globoko v svojo dušo in podal tako veličastno
poočitovanje ideje vsemogčnosti, ne bo nikdo dvomil.
Božansko lepo je stvarjenje. Prvi človek leži na pol stegnjen
na zemlji, v ozadju se kažeta v lahni konturah dva gorska
hrbta, leva noga je že pripravljena, da pomaga celemu te-
lesu v prihodnjem trenutku se elastično dvigniti. Bog-oče
prihumi na plašču in se dotakne s kazalcem leve razte-
njene roke Adama. Sila, ki oživlja vse, je prešinila kakor
električna iskra Adamovo telo, oči so bile trenutek prej še
zatvorjene, ali sedaj je izpogledal človek, narejen po Božji
podobi in sličnosti. Doslej je Bog po vsemirju vedno pri-
šumel in odšumel kakor kaka nadnaravna prikazen, ali ko
je treba obuditi v življenje prvo ženo, potrdi se Bog sam
v široko haljo zaviti na zemljo, dobro vedoč, da človeku ni
dobro samemu biti. Ker hoče Bog Adamu odvzeti jedno
njegovih reber, poslal mu je trdno spanje. Ni ga pač umet-
nika, ki bi tako plastično pokazal človeško utrujenost ko
Michelangelo, kojemu ni bilo samo dano predočevati si naj-
urnejše gibanje, temveč tudi smrti podobno počivanje po
hudih naporih. Stvarnik pa tudi svaruje ženo, naj ne je od
drevesa spoznanja dobrega in zla; njegovo lice se je spre-
menilo. Pri stvarjenju solnca, lune in zvezd je strah in
trepet in škripanje z zobmi okoli sebe razširjajoči gromov-
nik, pravi kruti veličastni in trdosrčni židovski Jehova, na
tej sliki je pa usmiljen in dober, ali po obrazu je razlita
neka tiha tajna žalost, kakor da pozna ženski značaj in da
mu je znano, kaj se bode godilo. »Bila sta pa oba naga
in se nista sramovala.« In žena je grešila. Michelangelo je
ustvaril le malo lepih ženskih teles, tem bolj je treba čislati
to krasno Evo z bohotnimi prsi in bujnimi močnimi boki,
ki tako mladostno ponosno sega v vejevje drevesa spoz-
nanja po zrelem jabelku, po katerem ima poželjenje. Po
grehu sledi kazen. Na drugi strani drevesa, okoli katerega
se ovija kača z glavo lepe ženske, se razprostira pusta ravna
peščena puščava. Kerub z ognjenim mečem izžene oba
nesrečnika, ki sta se spozabila, iz raja veselja v puščavo.
Silna potrtost, nepopisna tuga, strah pred Bogom in hud
duševni boj se kaže v vsaki potezi obraza in v vsaki
kretnji života.
(Dalje pride.)

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Načelstvo in nadzorstvo je sklenilo v skupni seji dne 28. nov. 1902. tako:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½%. Stalno vloge od 10.000 kron dalje z odpovedjo 1 leta po 5%. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila: na vknjižbe po 5½%, na varščino ali zastavo 6%, na menice 6%, s ½% uradnino. Glavni deleži koncem leta 5½%.

Stanje 31. dec. 1901. (v kronah): Članov 1819 s 7932 deleži po 20 K = 158.640. — Hranilne vloge 1.318.965. — Posojila 1.379.213. — Vrednost hiš 142.643 (v resnici so vredne več). — Rezervni zalog 63.014.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga

z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilne vloge obrestujejo po 4½%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno leto, po 5%. Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila daje na poroštvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali mesečnih obrokih, proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje.

Zadrugniki vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 1. dec. 1902:

Deleži: a) podpisani	K 1.276.500.—
b) vplačani	630.466-02
Dana posojila	1.410.456-50
Dopolnilni sklad	222.419-45
Vloge	660.645-80

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo

veliko zalogo

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici.

v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanje trgovino pohištva trdke

Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmerne.

Delo je lično ter dobro osušeno.

Trgovina z železnino „MERKUR“

PETER MAJDIČ

v Celju, Graška cesta števil. 12

priporoča svojo veliko zalogo

najboljše železa in jekla, pločevine, žice, kakor žico za ograje, lite železnine, vsakovrstnega orodja za rokodelce, različnih žag, poljedel-skega orodja in sicer orala, brane, motike, kose, srpe, grablje in strojev; vsakovrstnih ponev, ključalničarskih izdelkov ter okov za okna, vrata in pohištvo, žrebljev, vijakov in zakov, hišne in kuhinjske posode tehtnic, sesalke, meril in uteži, raznovrstnih stavbinskih potrebščin ter vsega drugega blaga za stavbe, hiše, vrte itd.

Traverze, cement, strešna lepenka, trsje za obijanje stropov (štorje), lončene cevi, samokolnice, oprav za strelovode, ter vse v stroku železne trgovine spadajoče predmete.

Tomazeva žilindra, najboljše umetno gnojilo.

* Bogata izber vsakovrstnih nagrobnih križev. *

Postrežba točna.

Cene nizke.

Muzikalične

cenike za
glasovir
harmonij
violin
cello
citre

kamorno godbo

orkester

kitaro

pesnj

humoristiko

zboje

duete, tercete

zbirke za učenje

zastonj

in poštne prosto

OTTO MAASS

zaloga in skladišče muzikalij

Dunaj, VI/2, Mariabrunnerstrasse 91

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nürnberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

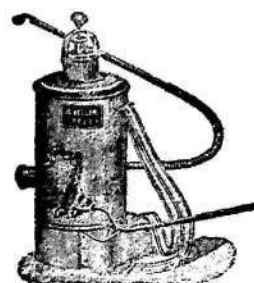
Svetinje. — Rožni venči. — Mašne knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce pejmih s in trgovih ter na deželi. 2 35-8

Vse stroje za poljedelstvo in vinorej.

Brizgalnice za sadjno drevje z mešalom za mešanje iz bakra in apna tako, da se najdenkrat na dve cevi brizga,

brizgalnice (streljke) za sadjno drevje z natanjko namerjeno petrolmešanico, svetilnice na aceten da se ulove leteči hrošči,

hidravlične stiskalnice za vino, stiskalnice za vino in ovočje s diferencialnim pritiskom,

stroje za drobljenje stiskalnice,

čisto nove mline za grozdje,

nove priprave proti peronospori in za žveplanje,

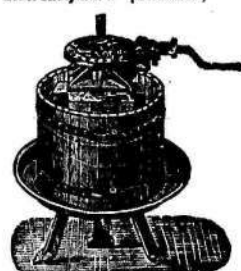
sesalke za vino, cevi za vino,

kakor tudi vse druge stroje za poljedelstvo kot zbiralnike (trieure), mlatilnice, vitale (gepel) i. t. d. razpošilja kot specialitete po najnižjih tovarniških cenah

Ig. Heller, Dunaj, II. Praterstrasse 49.

Cenilniki zastonj in franko.

Dopisuje se v vseh jezikih.

Najceneji izvir dobrih

ur s 3-letnim pisanim jamstvom

Hanns Konrad,

izvz. ur ter zlatine — Most št. 250. (Češko).

Lastne delavnice ur in fine mehanike.

Dobra rem. ura iz niklja gld. 3-75

Fina srebrna rem. ura 5-25

Fina srebrna verižica 1-20

Budilnik iz r. k. 1-75

ima zlate in srebrne svetinje iz razstav ter tisoče prizvalnih pisem. — Ilustrovan cenik zastonj!

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fond: 25.000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75.000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države

z vseskozi slovensko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši

Gospodskih ulicah števil. 12.

Zavaruje poslopja in premoženje proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljše sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatno podporo v narodne in obnovekoristne namene.

Dobi se povsod!

Schichtovo hranilno jedernato milo

z varstveno znamko

garantirano in prosto vseh škodljivih primes, izdatno in izvanredno milo za pranje.

Pri nakupu naj se pazi na ime „Schicht“ in na gornjo varstveno znamko.

Zastop na debelo: Humbert Bozzini -- Gorica.